

Kauppa- ja teollisuusministeriö
Yleinen osasto

LAUSUNTO

22.9.1983

NO/AK/D/1.4

Viitaten lausuntopyyntöönne n:o 57/570/83 koskien Suomen Radiosähköttäjäliiton kirjelmää Vaitioneuvostolle, esittää Suomen Varustamoyhdistys pyydettyä lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa:

Koska Suomen Radiosähköttäjäliitto heti kirjelmän alussa antaa ymmärtää, että kansainvälinen yleissopimus ihmishengen turvallisuudesta merellä (ns. SOLAS-sopimus) on varsin uusi ja ajantasalla oleva, on syytä lyhyesti selvittää mainitun SOLAS-sopimuksen taustoja. Kyseessä ei suinkaan ole yksi ainutkertainen yleissopimus, vaan jatkuvasti uudistuva kansainvälinen normisopimus, jota pyritään pitämään ajantasalla pysyvän YK:n alaisen merenkulun turvallisuusjärjestön IMO:n (International Maritime Organisation) toimesta. Työskentely IMO:ssa tapahtuu käytännössä eri alakomiteoissa, jotka kokoontuvat säännöllisesti ja mm. teknisen kehityksen myötä uudistetaan ja parannetaan merenkulun turvallisuutta jatkuvasti. Tämä näkyy uusina yleissopimuksina sekä vanhempien yleissopimusten muuttumisena.

Todettakoon, että nyt puheena oleva SOLAS-yleissopimus tunnettiin jo 1920-luvulla ennen YK:n ja siis IMO:n perustamista. IMO:n perustamisen jälkeenkkin on SOLAS-sopimus kokonaan muutettu vuosina 1948, 1960 ja viimeksi v. 1974. Kansainvälisestä hyväksymismenettelystä johtuen sopimukset tulevat voimaan viiveellä, esim. v. 1948 sopimus tuli voimaan 1952, v. 1960 sopimus v. 1965 ja v. 1974 sopimus v. 1981. SOLAS-sopimusten uusiminen on näin jatkuva prosessi ja seuraavat muutokset tulevat voimaan syyskuussa 1984.

Kirjelmässään valtioneuvostolle Suomen Radiosähköttäjäliitto korostaa SOLAS-sopimuksen IV luvun 5. säännön alkua, jossa pidetään suotavana, että poikkeuksia tämän luvun 3. ja 4. säännöstä (radiosähkötysasema ja radiopuhelinasema) ei annettaisi kuin tietyin edellytyksin. Sopimus siis jo sinänsä antaa viranomaiselle mahdollisuuden tietyin edellytyksin poiketa myös 3. ja 4. säännöstä. Lisäksi liitto jättää tahallaan mainitsematta, että SOLAS-sopimuksen I luvun 5. säännössä selvästi annetaan viranomaiselle harkintavalta sallia vastaavan tai toista tyyppiä olevan laitteen, kojeen tai toisenlaisen järjestelyn soveltamisen aluksessa. Merenkulkuhallituksen päätös perustuu juuri tähän I luvun 5. sääntöön (samanarvoisuudet).

Korostettakoon vielä lisäksi IMO:n radioalakomitean 25. istunnossa joulukuussa 1982 tehtyä päätöstä, jonka mukaan hallintoja erityisesti kehoitettiin kiinnittämään huomiota tarpeeseen antaa kansallisesti mahdollisuus ottaa käyttöön SOLAS-sopimuksen I luvun 5. säännön perusteella samanarvoisia laitteita ja järjestelmiä ja lisäksi myöntää poikkeuksia SOLAS-sopimuksen IV. luvun 5. säännön perusteella. Tämä päätös hyväksyttiin, koska jo nyt on saatavilla kehitteillä olevan uuden turvallisuus- ja hätäjärjestelmän laitteistoa, joita laivanvarustajien toivotaan ottavan käyttöön etenkin uudisrakennuksilleen ennen järjestelmän pakolliseksi tulemistä arviolta vuonna 1990.

Kirjelmässään radiosähköttäjäliitto väittää myös, että sekä turvallisuussopimus että -järjestelmä eivät tunne VHF-radiopuhelinasemaa eikä satelliittipäätteitä. Kuten jo tämän lausunnon alussa todettiin SOLAS-sopimus on jatkuvasti muuttuva sopimuskokonaisuus, jota jatkuvasti täydennetään. Kaikki teknisen kehityksen tuomat parannukset tuodaan vähitellen sopimukseen, mutta on selvää, että sopimuksen koskiessa myös mm. kehitysmaita ei uusi usein kalliimpi teknologia välittömästi tule sopimukseen pakolliseksi laitteistoksi. Juuri tämän vuoksi sisältyy SOLAS-sopimukseen mm. jo mainittu I luvun 5. sääntö, jotta kansallinen viranomainen voisi sallia parempien ja tehokkaampien laitteiden käyttöönoton.

Mitä VHF-radiopuhelinasemaan tulee ja radiopuhelinasemiin yleensä, voidaan todeta puhelinliikenteen jo selvästi syrjäyttäneen perinteisen sähkötysviestinnän. MF- ja HF-radiopuhelinasemat sisältyvät SOLAS-sopimukseen ja jo varsin yleiset VHF-radiopuhelinasemat kuuluvat SOLAS-sopimukseen syyskuun 1. päivästä 1984 alkaen. Todettakoon vielä, että Suomessa talviliikenteen hoitamiseen edellytyksenä on juuri VHF-radiopuhelinasema. Kaikilla murtaja-avustusta haluavilla on käytännössä VHF-radiopuhelinasema ensinnäkin asioiden sujuvan hoitamisen kannalta ja toiseksi välttääkseen huomattavasti korkeampia jäämaksuja, joita vaaditaan mikäli aluksella ei olisi VHF-radiopuhelinasemaa.

Mitä tulee viestintään hätätilanteissa todettakoon ensinnäkin, että tänään radiosähkötysasemaa ei vaadita aluksilta, joiden bruttovetoisuus on alle 1600 BRT. Toisaalta SOLAS-sopimus koskee vain aluksia yli 300 BRT. Joulukuussa 1982 pidetyssä IMO:n radioalakomitean 25. istunnossa Englannin hallinto kiinnitti osanottajamaiden huomion siihen tosiasiaan, että maailmassa oli tuolloin 22 567 alusta alle 1600 BRT mutta yli 300 BRT. Yli 1600 BRT:n aluksia, joilta vain siis vaaditaan radiosähkötysasema, oli samaan aikaan 25 818. Pelkästään radiopuhelinlaivoja oli siis suunnilleen yhtä monta kuin ns. radiosähkötyslaivoja, jotka pääsääntöisesti myös käyttävät radiopuhelinasemiaan viestinnässään.

Satelliittikommunikaatiotekniikka on uusin viestinnän muoto ja on hyväksytty tulevaisuuden pelastus- ja hätäjärjestelmän erääksi kulmakiveksi. Sen mukanaan tuoma tekniikka on jo mahdollistanut mitä erilaisimpien viestintäsovellutusten käyttöönoton luotettavasti, helppokäyttöisesti ja turvallisuutta lisäten. Satelliittipäättteen avulla hädässä oleva yksikkö saa sekä automaattisesti että puhelinliikenteen avulla välittömästi yhteyden rannikkoasemalle ja pelastusyksiköihin. Lisäksi pelastusyksiköt voivat olla yhteydessä lähistöllä oleviin aluksiin. Esimerkiksi Itämeren-Pohjanmeren alueella ei radiosähkötys suinkaan enää ole tarkoituksenmukaisin viestinnän muoto, kuten jo esim. jäänmurtajaliikenteen avustustominnan kohdalla totesimme.

Uutta merenkulun turvallisuus- ja hätäjärjestelmää suunnitellaan IMO:n radioalakomiteassa ja tarkoitus on saattaa se voimaan vuodesta 1990 alkaen. Radiosähköttäjaliitto väittää kirjelmässään käyttöönoton siirtävän vuoden 2000 jälkeen. IMO:n radioalakomitea päätti juuri 26. istuntonsa 16.9.1983. Tässä istunnossa ei kukaan esittänyt radiosähköttäjaliiton kannanoton mukaista aikataulua vaan suunnitelmia kehitellään edelleen alkuperäisen aikataulun mukaisesti.

Todettakoon lopuksi, että Ruotsi ilmoitti IMO:n radioalakomitean 26. istunnossa 12-16.9.1983, että Ruotsissa nyt vakinaistetaan kokeilu, jossa tänään 39 alusta purjehtii ilman radiosähkötysasemaa SOLAS-sopimuksen vastaavuussäännöksen nojalla. IMO:lle ovat lisäksi SOLAS-sopimuksen I luvun 5. säännön mukaisesti myös mm. Norja, Kanada ja Hollanti tehneet ilmoituksen mahdollisuudesta näissä maissa siirtyä samanarvoisiin radiojärjestelmiin.

Tekninen kehitys, joka usein myös mahdollistaa turvallisuuden lisääntymisen, aiheuttaa aika ajoin muutoksia työympäristössä ja itse työyhteisössä. Näin on käynyt mm. siirryttäessä purjelaivoista höyrylaivoihin ja höyrylaivoista nykyisiin aluksiin. Tämän kehityksen myötä ei höyryaluksilla enää tarvittu purjeentekijää eikä nykyaikaisiin aluksiin lämmittäjiä, hiilenluojia eikä ns. trimmareita. Toisaalta morsetukseen perustuva sähkötys toi radiosähköttäjän aluksille ja mm. lentokoneisiin. Lentokoneista tämä ammattiryhmä on jo poistunut ja nyt satelliittiviestintään perustuva puhelintekniikka tekee tämän ammattiryhmän tarpeettomaksi myös kauppa-aluksilla. Kehitystä purjealuksista höyryaluksiin ja edelleen tämän päivän teknologian aluksiin ei suinkaan ole kahlehtinut SOLAS-yleissopimus. Esimerkiksi jo mainitun I luvun 5. säännön avulla se on rakennettu niin, että turvallisuutta heikentämättä voidaan uutta parempaa teknologiaa ottaa käyttöön kauppalaivoilla.

Nyt tapahtumassa oleva kehitys ei itse asiassa ole mitenkään tavaton, vaikkakin se johtaa hyvin merkittävään uuteen pelastus-, hätä- ja vies-

tintäjärjestelmään. Tavattomaksi sitä ei myöskään tee se, että muutoksella on vaikutuksia laivayhteisöön. Korkean kustannustason maana suomalainen varustamoelinkeino kuten suomalainen teollisuuskin joutuu valitsemaan korkean teknologian menestyäkseen eikä enää voi jättäytyä viimeiseksi kuten esim. siirryttäessä aikanaan purjeaivoista höyryaluksiin. Tämä saatta olla aikaisemmasta poikkeavaa meidän joutuessa kohtaamaan muutokset ensimmäisten joukossa. Toisaalta tämä kehitys on ollut jo pitkään kaikkien osapuolten tiedossa. Tavallisuudesta poikkeavaksi nyt po. muutoksen tekee itse asiassa vain se, että nyt on samalla kyse avainryhmänä tunnetun ammattiliiton kohtalosta.

Kunnioittaen

SUOMEN VARUSTAMOYHDISTYS R.Y.

Per Forsskåhl

Niilo Oksa

Liite

Suomen Varustamoyhdistyksen 8.9.1983
päiväty kirjelmä valtioneuvostolle